

CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE SPRAWNOŚĆ PRODUKCJI TRZODY CHLEWNEJ W GOSPODARSTWACH PGR

Praca doktorska mgr. Zygmunta Dowgiałło.
Promotor: prof. dr R. Manteuffel. Recenzenci:
prof. A. Brzoza, prof. dr K. Czerniewski. Obrona
pracy odbyła się 20. VI. 1961 r. w Szkole
Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Streszczenie

Omawiana praca przedstawia wyniki badań przeprowadzonych nad produkcją trzody chlewnej w Państwowych Gospodarstwach Rolnych Pomorza Zachodniego w 1957/58 i 1958/59 r., stanowiąc próbę ustalenia niektórych prawidłowości związanych z prowadzeniem tej gałęzi w obiektach wielkorolnych. Zaznaczyć przy tym należy, iż prowadzone dotychczas w Polsce badania z tego zakresu o szerokim zasięgu zajmowały się przede wszystkim produkcją trzody w gospodarstwach chłopskich.

Omawiana praca ma charakter badawczo-metodyczny i kolejno rozpatruje następujące zagadnienia:

1) Ważniejsze powiązania produkcyjne chowu trzody chlewnej w ramach gospodarstwa PGR.

2) Ocena wpływu produkcji trzody chlewnej na rezultaty działalności gospodarstw PGR.

3) Poznanie sprawności technicznej i finansowej poszczególnych kierunków produkcji trzody chlewnej.

4) Analiza stanu warunków pomieszczeniowych trzody chlewnej i ich wpływu na rezultaty produkcyjne.

5) Analiza warunków żywieniowych i ich związek z wynikami produkcji trzody chlewnej.

6) Ocena uproszczonych metod analizowania wyników produkcji trzody chlewnej w gospodarstwach PGR.

Praca oparta jest o badania ankietowe przeprowadzone w 82 gospodarstwach PGR w okresie dwuletnim oraz o wyniki działalności 877 gospodarstw PGR zbadanych w 1957/58 r. na terenie woj. Szczecin i Koszalin.

W pierwszej części pracy rozpatrywane są związki dotyczące pozycji trzody chlewnej w gospodarstwie rolnym jako całości. Natomiast w II części przedstawione są współzależności między niektórymi warunkami produkcyjnymi, jak organizacja stada, warunki pomieszczeniowe, żywienie — a sprawnością tej gałęzi. Okres objęty badaniami charakteryzował się poważnym zmniejszeniem pogłowia trzody chlewnej w gospodarstwach PGR Pomorza Zachodniego. Pośrednio więc praca daje odpowiedź na pytanie, jakie okoliczności złożyły się na tę prawidłowość związaną z przejściem gospodarstw PGR na własny rozrachunek.

Część pierwsza (po omówieniu ogólnych warunków produkcji trzody chlewnej na Pomorzu Zachodnim oraz scharakteryzowaniu badanych gospodarstw) przedstawia związki między rozmiarami produkcji trzody chlewnej a organizacją i wynikami gospodarstw, posługując się takimi miernikami jak: rozmiary gospodarstw w ha uż. rolnych, wskaźnik bonitacji gleby, procentowy udział trwałych użytków zielonych, ilość osób zatrudnionych na 100 ha użytków rolnych, udział okopowych w strukturze zasiewów, udział ziemniaków w okopowych, sprzedaż ziemniaków w q

na 1 ha upraw ziemniaczanych, sprzedaż żywca w q na 1 ha upraw ziemniaczanych, obsada inwentarza żywego w sztukach dużych na 100 ha użytków rolnych, nakłady produkcyjne na 100 ha użytków rolnych, dochód brutto na 100 ha użytków rolnych, wydajność pracy, rentowność.

W wyniku badań stwierdzono nadmierny rozwój pogłowia trzody chlewnej w gospodarstwach prowadzących gorzelnie oraz w gospodarstwach o mniej korzystnym poziomie nawożenia organicznego od przeciętnego dla zbadanej zbiorowości. Przeprowadzone obliczenia wykazały, iż w miarę wzrostu produkcji trzody chlewnej w gospodarstwach PGR zachodziło gorsze powiązanie między produkcją roślinną a zwierzęcą mierzone poziomem obsady sztuk obornikowych na 1 ha upraw okopowych. Obliczenie wartości przetworzonej pasz wykazało, iż w okresie 1957/58 i 1958/59 r. produkcja trzody chlewnej średnio w gospodarstwach PGR zbadanych w okresie dwuletnim nie pozwalała uzyskać pokrycia ceny rynkowej ziemniaków, oraz dostarczyć dochód pozwalający pokryć koszty przetworzenia ziemniaków. Istniejący w badanym okresie poziom sprawności (technicznej) produkcji trzody chlewnej w gospodarstwach PGR nie gwarantował opłacalnego spieniężenia ziemniaków drogą ich przetworzenia przez tę gałąź produkcji zwierzęcej przy istniejących w badanym okresie cenach pasz i żywca. Poprzez analizę obrotów mlekiem chudym oraz powiązań między obsadą macior i krów mlecznych wykazano nierównomierności i wadliwe powiązania między tymi gałęziami produkcji zwierzęcej w gospodarstwach PGR. Stwierdzono, iż w omawianym okresie w gospodarstwach PGR Pomorza Zachodniego rosnącym rozmiarem produkcji trzody chlewnej towarzyszyła niższa produkcyjność gospodarstw (mierzona dochodem brutto na 100 ha użytków rolnych), gorsza wydajność pracy oraz rentowność gospodarstw PGR mierzona w. w. w. k.

W drugiej części pracy autor pragnie przedstawić drogą analizy warunków produkcji trzody chlewnej w gospodarstwach PGR, jakie okoliczności złożyły się na niski poziom sprawności technicznej, a zatem i finansowej tej gałęzi produkcji zwierzęcej. Zanalizowano kolejno poziom pracy hodowlanej, strukturę procentową stad i ich rozmiary, strukturę procentową obrotów trzodą w badanych gospodarstwach w zł i kg, kwalifikacje obsługi, badając współzależność między tymi warunkami a sprawnością produkcji trzody chlewnej.

Rozpatrując sposób wychowu trzody chlewnej w gospodarstwach PGR Pomorza Zachodniego przytoczono charakterystykę pomieszczeń i ich wykorzystanie, przeprowadzając rachunek powierzchni użytkowej w typowych chlewniach macior. Drogą prostych zestawień ustalono, iż prowadzeniu produkcji prosiąt w typowych chlewniach obliczonych na 60 macior towarzyszyła gorsza plenność macior niż w starych pomieszczeniach. Na podstawie danych wieloletnich (1947—1957) uzyskanych w Zakładach Instytutu Zootechniki w Krakowie autor wykazał, iż wprowadzenie szalowego wychowu prosiąt łączyło się w czterech zbadanych chlewniach zarodowych ze wzrostem plenności macior oraz obniżeniem śmiertelności prosiąt.

Po omówieniu techniki żywienia autor wykazał, iż gorsze wyniki produkcji trzody chlewnej łączyły się z niedostatecznym i wadliwym żywieniem. Analiza struktury zużytych pasz w poszczególnych miesiącach wykazała sezonowość w pokryciu potrzeb trzody chlewnej, wykazującą związek z poziomem przyrostów tuczników.

Struktura zużytych pasz wykazała jednostronność żywienia w poszczególnych okresach oraz niedostateczne zużycie pasz własnych.

Przeprowadzono porównanie sprawności technicznej i finansowej następujących kierunków produkcji trzody chlewnej występujących w gospodarstwach PGR Pomorza Zachodniego (poza 7. kierunkiem).

- 1) Produkcja tuczników w cyklu zamkniętym bez zakupu z zewnątrz materiału do tuczu.
- 2) Produkcja tuczników z częściowym zakupem z zewnątrz materiału do tuczu.
- 3) Produkcja tuczników w oparciu wyłącznie o zakup z zewnątrz materiału do tuczu.
- 4) Produkcja warchlaków i prosiąt.
- 5) Produkcja bekonów.
- 6) Chlewnie reprodukcyjne.
- 7) Chlewnie zarodowe (Zakłady Instytutu Zootechniki w Krakowie).

Sprawność techniczna produkcji trzody chlewnej została zmierzona miernikami naturalnymi jak: płodność, plenność macior, częstotliwość oproszeń oraz poziom przyrostów dziennych, roczny przyrost stada na 1 szt dorosłą trzody chlewnej i na 1 maciorę. Sprawność finansową mierzono w. w. w. k.

Wyniki produkcji trzody chlewnej w 1958/59 r. w porównaniu do 1957/58 uległy poprawie, mierzone wskaźnikiem pokrycia kosztów pasz przy przyjęciu do obliczeń tych samych cen.

Porównanie sprawności finansowej poszczególnych kierunków mierzonej w. p. k. p. średnio za dwa lata wykazało, iż najkorzystniej kształtowała się ona przy VI kierunku produkcji, gdzie w. p. k. p. wyniósł — 132,9; a następnie kolejno: kierunek V — 125,9, III — 125,6; I — 113,2, IV — 97,4

$$\text{w. p. k. p.} = \frac{\text{wartość przyrostu} \times 100}{\text{wartość paszy}}$$

W końcowej części pracy zanalizowano strukturę kosztów bezpośrednich przy poszczególnych kierunkach produkcji trzody chlewnej oraz stad najlepszych i najgorszych najliczniejszego I kierunku produkcji trzody chlewnej. Strukturę kosztów podano w przeliczeniu na 1 szt. dorosłą, na 100 kg przyrostu stada i w procentach.

Autor wykazuje, iż bardziej przydatnym dla wykrywania błędów w prowadzeniu stad od analizowania struktury kosztów jest posługiwanie się szeregiem wskaźników drogą gospodarczo-statystycznych porównań.

Z. Dowgiałło